

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 11

Fylke: Møre og R.

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Dalsfjord

Emne: Ymse åttåtfór

Bygdelag:

Oppskr. av: Sv. Lyngnes

Gard: Steinsvik o.fl.

(adresse):

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

A.

1. Røter som åttåtfór er det heilt slutt med i bygdene her. Det einaste ein veit om av slikt som har vore brukt er

3 røter av trøske(trauske). I åkrane var det før svært mykje av det ugraset. Når ein skulle pløggje, med treplogar som var i bruk heilt fram til 1920 åra, måtte så mange som mogleg vera "på fóra" og grave (gjera skikkeleg arbeidet som pløgen ikkje greidde). Samstundes skulle "hakkarane" plukke ut trøskerøtene. Eg minnest altfor godt dei store dungane med trøskerøter. Ein del av dette vart skylde i vatn og bruka til fó, visstnok åt kyrne.

4. Ein bår dei heim frå åkren i trau.

5. Røtene måtte helst fórast opp nokolunde snart.

B.1. Bregner, som her kallast blom, vert ikkje nytta til fó. Rett nok har eg høyrte gjete ein mann som i ei skrede heilt oppe i skogvakset der det er overlage med blom, slo denne og sette opp ei hes der. Men det var noko som folk elles berre lo åt. Det skulle ha hendt for 80 - 90 år sia.

Heller ikkje røter av blom er kjent som fó.

2. Moldfór er eit ukjent ord.

Andre
sida av
dette arkiv
sein diene
opp med.
Konar det
er skrytely
littlul.

A. 1. Tang reknast ikkje som arvisst for i bygdene her. Ein veit nok at det kan vera naudfor, men det er lenge sia det var brukt, og ikkje noko tid har det vore brukt noko som er nemnande. Derimot var tang brukt ein del til gjødsel.

B. Tare har heller ikkje vore brukt som for.

III. Ein kan her kanskje nemne at bar av eine, gran og ture - men da mest eine - var rekna som attatfor. Det var da køyrt heim til husa, og serleg geiter, men ogsa sauer vart slepte ut for a eta, helst nar snøen var for djup til at det kom seg nokon stad sjøve. På same maten vart ofte heimkøyrte skat (kvister) av rogn, selje og bjørk.

Rognbork var - og er - rekna som godt attatfor. På etterjulsvinteren sat ofte gamlemannen - hine og og smidde fulle tran med rognbork at kyrne. Det skul- le mjlka godt av det. Det var greiner opp til sa tjukke som handleden, som gav beste borken. Det vart tilhogde i sa lange lengder at dei etter smidninga kunne gå i omnen. Dette vart gjort om dagen, og nar det vart mørkt ute, bar dei kjøpane inn og sat og smidde. Ofte tok gamlemannen seg ein tøm tiddleg om morgonen og. - Bork av tjukkare ved vart og bruka. Dette er det ikkje heilt slutt med enno.

IV. Hestemøkk har visst aldri vore bruka til for, noko som er nemnande.

V. 1. Sørpe (surpe) er nok i bruk enno, men har vorte meir og meir slutt. Det koka ikkje dette, men løypte med kokkeltt vatn. Til bruket hadde dei ein stamp, avskora tømme, eller ei

4030

s u r p e b y t t e, som var ord i dialekten. Det var ei stor trebøtte, omlag ein halv m høg og like vid i diam. oppe.

2. Surpe til hesten , h e s t e s u r p e, laga dei ofte av hakka halm, litt mjøl eller lettekorn på var bra. Agner var og bruka.
3. Vanleg vart surpa nytta kald, men for kyr etter kalving brukar dei enno varm mjølsurpe - eller mjøldrikke, som er blanding av mjøl og vatn.
4. Rognebær er rekna som godt fôr, og var stundom fôr sankar og tørka. På annan måte veit ein ikkje dei har vore bruka.
5. Nei. 6. nei.
7. Ukjent. Kan nemnast at fôr bruka dei høymo - hø y- f r ø d (høyfrø) til grisegraut, kokt saman med poteter.

VI. 1. Fiskeavfall er ikkje nytta anna enn reint unnataksvis og då helst til griser.

Fiskeavfall var litt i bruk fôr, men er gått heilt ut kan einast vera som ovanfor sagt til griser når det er rik tilgang på fisk (sild, småsei o. likn ved notkast) som ein ikkje veit å gjera noko med elles. Ein kallar denne kokinga " å løype" og det vert gjort der som er laglegast - i vaskekjellar t.d.